

Гной

Леанід Галубовіч

Гной пахне вясною. І гэты пах займае нам дух, пакуль не ўзрастуць вакол нас краскі жыцця.

Дзе тоўпіцца быдла — там топчацца *гной* і ўсё жывое *загнівае*, сабраўшыся ў адным стойле. Некаторыя ж узялі ў галаву дурное і даводзяць, што народ і ёсьць тым быдлам. Якое невуцтва й цемрашальства...

Не, шаноўнае спадарства! Быдла ня ёсьць народам. Але і ў Вашых словах ёсьць доля праўды — *гной* адтуль.

І нездарма, відаць, так кучна таўкуцца ў вастросе беларускага слоўніка словы гнёт, гнеў, гнюс, гном і *гной*...

А калі *гною* збіраецца многа, то мы задобрываем ім зямлю бацькоў сваіх, каб радзіла яна для дзяцей нашых.

Што праўда, ад рознага быдла — іншы *гной*, які мае сваю адметнасьць і форму, і колер, і пах... Але сутнасьць яго — адна. Ён касмапалітычны, бо прыжываецца на любой зямлі й робіць яе хлебадайнай. І хоць разбурае арганічную самабытнасьць яе, а ўсё ж пакідае семя ў сувэрэннай памяці для адраджэньня згноенага.

Ёсьць людзі, якія лепяць зь яго свой дом пад небам, і такія, што ўсчыняюць зь яго агонь для дому — і так грэюцца пры вечнасьці роду свайго.

На *гноі* мінулага ўзьходзіць квет будучага. І самыя прыгожыя ружы пунсавекоў на ім цнатлівай чырванью...

Таму ані ў кога з нас не павінна ўзьнікаць сумневу, што наша будучае будзе пахнуць... вясной...

Гоман

Сяржук Сокалаў-Воюш

„Пад гоман вясёлы, пад зван чары поўнай“, — сьпявалі ў 20–30-х гадох нашага стагодзьдзя свой партыйны гімн беларускія эсэры.

А яшчэ раней — напрыканцы XIX стагодзьдзя — назву „Гоман“ мела беларуская народніцкая суполка, якая ўтварылася зь беларускіх студэнтаў у Пецярбургу. Суполка выдавала часопіс „Гоман“.

Апрача часопіса „Гоман“ у 1916—18 гадох мелі беларусы і газету з такой самай назвай. Яна выдавалася ў Вільні і двойчы на тыдзень кірылкай і лацінкай заклікала наш народ да яднаньня, утварэньня незалежнай Беларускай рэспублікі, апавядала пра гісторыю, інфармавала.

Гоман, гамонка, гамана, гаманіць. Крычаць, гамоняць, а ня ведаюць, дзе звоняць. Гаманілі, гаманілі, дагаманіліся — зманілі. І наадварот — *угаманіцца, угаманіць, угамоньваць, угамон.* Угамону няма — кажуць пра таго, каго няможна стрымаць ці супакоіць.

Савецкія слоўнікі пад уздзеяннем расейскай мовы тлумачылі слова *гоман* як бязладны шум, мноства галасоў, ці — у пераносным значэньні — спалучэньне прыродных гукаў. Выходзіць, назвы пэрыёдыкаў „Гоман“ азначалі бязладнасьць і шматгалосьсе. Наўрад ці гэта слушна.

Ян Станкевіч у сваім слоўніку выразна акрэсьлівае: *гоман* — жывая, у тым ліку й гучная гаворка.